אין שטראָם פון לעבן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אָסטעריקע
פון דר. ל. בּ־ן

(פאָרטזעצונג)

און אַלע האָבן איר אָנגעקוקט פאַרוואונדערט, און אסתר, ווי פאַרזאָרגט זי איז געווען, האָט אַ שמייכל געטאָן, וואָרום זי האָט זיך גלייך אָנגעשטויסן ווער דער חתן איז. און זי האָט געפרעגט:

— טאַטע? ווער איז דער חתן?

— מיסטער פערלמוטער — האָט שאַסקע געענטפערט און האָט אויפגעהויבן די אויגן.

עני האָט אויסגעשריען:

— ווי איז מיר, טאַנטע שאַסקע, די ווייב איז דאָך ביי אים ניט לאַנג געשטאָרבן!

— וועל מיר אפּוואַרטן אַ יאָר, ער קאָן זיך דאָך ניט באַגראָבן לעבעדיקער הייד! און די עופּלאַך דאַרפן דאָך האָבן אַ מאַמע'ן . . .

אסתר האָט זיך אָנגערופן:

— דו האָסט דאָך אָבער מיר געזאָגט, אַז ער איז אַ קראַנקער, קוים וואָס ער לעבט . . .

— איך וועל אויף אים גוט אַכטונג געבן — האָט שאַסקע געענטפערט — און ער וועט ביי מיר שווער ניט אַרבעטן, און קינדער דאַרפן האָבן אַ מאַמען צי ניין?

— צוליב די קינדער ווילסט מיט אים חתונה האָבן? משוגענע! — האָט רויטינטשיק אַ געשריי געטאָן.

— צוליב די קינדער און צוליב אים אויך. ער געפעלט מיר.

— קריג זיך עפּעס אַ ביזנעסמאַן, איך וועל דיר געבן נדן. וואָס הייסט דו וועסט חתונה האָבן מיט אַן אַרימען אַרבעטער?

זי האָט געענטפערט:

— דו וועסט געבן געלט, וועט ער ניט זיין קיין אַרבעטער.

קיין פּעני וועל איך אפילו ניט געבן.

— וועט דזשאַו געבן. און דו וועסט אויך געבן. מיר קומט. איך האָב גענוג געאַרבעט ביי דיר!

זי האָט זיך פּלוצלונג צעוויינט און זי איז אַרויסגעלאָפן פון דעם צימער.

— וואָס וויינט זי, די משוגענע? —

האָט רובינטשיק זיך אָנגערופן.

— זי איז געראָבן. אַז יענער געפעלט איר, האָט קיינער קיין רעכט ניט זיך אַריינמישן, און געלט דאַרפסטו איר אויך געבן, זי האָט גענוג געאַרבעט ביי אונז אין הויז . . .

רובינטשיק האָט זיך אומגעדולדיק אַ כאַפּ געטאָן:

— זע, נאָר, זע! וואָס דען, איך וועל איר ניט געבן קיין געלט? איך וועל געבן, נעבן, אָבן דער אַרבעטער, וועט איר דער אויך ניט זיין ביי מיר. דו דאַרפסט מיך ניט לערנען, וואָס צו טאָן . . .

— איך וועל זעען אַז דזשאַו זאָל איר אויך שטיצן — האָט עני געזאָגט.

רובינטשיק האָט זיך אויפגעהויבן.

— וואו איז זי, די משוגענע? זאָל זי כאָטש מיר דערציילן וואָס דאָס איז פאַר אַ מין בריאַה אירער . . . שאַסקע!

— האָט ער איר אַ רוף געטאָן, און איז פונ'ם צימער אַרויסגעלאָפן.

9

אויף מאָרגן איז עני אויעקגעפאָרן אין די בערג, אסתר האָט איר באַגלייט צום דיפּאָ. רויטי איז אין דער היים געבליבן, ווייל איר פריינדין עלענאָרא כאַווקין איז צו איר געקומען.

עלענאָר האָט איר גאָרניט דערקאָנט. די שטיפערן רויטי האָט אויסגעזעען צעטראָגן, אומעטיק, האָט אַזוי מיר געמייכלט, און אירע אויגן, וואָס פריער האָט דאָס לעבן אין זיי אַרומגעשפּרונגען ווי אַ יונגער קעלבל אויף אַ גרינער לאָנקע, האָבן איצט געקוקט אַזוי אומבאַהאָלפן און צעטומלט, ווי ביי אַ קינד, וואָס האָט זיין וועג פאַרלאָרן . . .

— וואָס איז דיר, רויטי? — האָט די בלאָנדע עלענאָר זיך געוואונדערט — פאַרוואָס זעסטו אויס אַזוי?

— גאָרניט — האָט רויטי שטיל געענטפערט — אומעטיק אביסל.

— אומעטיק?

— זייער אומעטיק. קום עלענאָר, מיר וועלן שפּאַצירן אַל . . .

זיי האָבן אַ ווײַלע געשפּילט באַל פאַר דער הויז, און מיט אמאָל האָט רויטי אַ וואָרף געטאָן דעם באַל אויפ'ן גאַנג און שטיל געזאָגט:

— נעגוג, איך האָב ניט קיין געדולד. קום עלענאָר, מיר וועלן זיך בעסער דורכגיין.

— צום פאַרק?

— צום פאַרק.

זיי זיינען אַוועק איבער'ן ווייסן וועג צווישן די בוימער פונ'ם בולווארד.

— וואָס ביזטו אַזוי צעטראָגן, רויטי?

— האָט עלענאָר ווידער געפרעגט, רויטי האָט איר ניט געענטפערט.

— טו אַ שמייכל, רויטי, מיר ווערט אויף אומעטיק — האָט די באַלאָנדע געלאַכט זיך דאָן אָנגערופן.

רויטי האָט ניט אַ שמייכל געטאָן. זי האָט אַ קוק געטאָן אויף איר פריינדין און געפרעגט:

— דו ווייסט ניט עלענאָר, ווי לאַנג דאַרף געדויערן די רייזע פון נויראָרק אין נויראָרלינס?

— איך ווייס ניט.

— און ווי לאַנג געדויערט אַ בריוו פון דאָרט?

עלענאָר האָט אַ צי געטאָן מיט די אקסלען.

— איך ווייס ניט. פאַרוואָס פרעגסטו דאָס, רויטי?

— פאַרוואָס איך פרעג דאָס? — האָט רויטי פאַרטראַכט איבערגעדרעט — און, פּלוצלונג, האָט זי זיך אונטערבראָכן און צוגעלייגט:

— קום צוריק, עפּעס בין איך היינט אַזוי מיד . . .

זיי האָבן זיך צוריקגעקערט. אין אַ ווײַלע אַרום איז רויטי געזעסן אין איר צימער ביים טיש און האָט צעטראָגן געצייכנט עפּעס מיט אַ בלײַ־פעדער. עלענאָר האָט נאָכגעקוקט ווי זי צייכנט. דאַן האָט זי זיך אָנגערופן:

— דאָס איז מר. ראַבינס!

דאָס האָט נעשווינגן און די האָט ווייטער געצייכנט מיט אַ צעטראָגענער מינע. דאַן האָט זי אַרויסגעמורמלט:

— היינט איז ערשט דער צווייטער טאָג . . .

— וואָס זאָגסטו, רויטי?

— דריי טעג, דאַכט זיך געדויערט אַהין די רייזע . . .

— וואוהין?

רויטי האָט ניט געענטפערט, זי האָט געגומען אַ צווייטן בויגן פּאַפּיר און זי האָט ווייטער געצייכנט.

עלענאָר האָט זיך דאַן אָנגערופן:

— זע נאָר, איינס, צוויי, דריי קעפּ. און אַלץ פון מר. ראַבינס'ן! פאַרוואָס צייכנסטו דוקא אים, רויטי?

רויטי האָט אַרויסגערעדט:

— דו דערקענסט אים?

— נעווים — זייער לעבעדיק . . .

רויטי האָט אַ שאָקל געטאָן מיט'ן קאָפּ.

— ניין.

— פאַרוואָס?

— גאָרניט עגלאַך צו אים . . . עס פעלט . . .

— וואָס פעלט, רויטי? ?. . .

— זיין שמייכל, זיין בליק און . . . עס טויג ניט!

זי האָט אַ וואָרף געטאָן דעם בלײַ־פעדער און זי האָט זיך אויפגעהויבן.

עלענאָר איז געבליבן זיצן און האָט איר נאָכגעקוקט מיט אירע אויגן. דאַן האָט זי אַרויסגערעדט מיט אַ שמייכל:

— זאָג מיר דעם אמת, רויטי, דו ביזט פאַרליבט?

רויטי האָט זיך אַ צאַפּל געטאָן, אַזוי ווי פון אַן עלעקטרישן שטראָם באַריר־מ, און די האָט אָנגעקוקט איר חבר'טע מיט גרויסע אויגן.

— פאַרליבט? — האָט זי נאָכגעדערט אויף איר חבר'טע מעכאַניש, און איר קול האָט איר אַליין געקלונגען ווי פון הינטער אַ וואַנט . . .

און עלענאָר האָט ווייטער גערעדט:

— איך וואָלט געקאָנט שווערן, אַז דו ביזט פאַרליבט. ווער איז ער, רויטי? . . .

און פּלוצלונג, אַזוי ווי פאַר רויטי'ס אויגן וואָלט אַ טונקעלער שלייער צעריסן אַן אַנדערע נעמט עס אַרום הונדערט און צוואַנציק יאָר, איך האָב זיך באַנוצט מיט דעם דורכשניט.

דערפאַר טאַקע קאָנען וויסנשאַפטסלייט אויסרעכנדיק וויפיל קיוביש אינטשעס עס געפינט זיך אין דעם גרעסטן אָפּאַן אַלץ אַזאַ הייל, קומען צום שלוס וויפיל יאָרן עס האָבן גענומען דער נאַטור צו שאַפן איר וועדק. און אויף דעם סכּד פון דערוויילינקע אויספאָרשונגען זיינען וויסנ־שאַפטסלייט געקומען צום שלוס אַז עס האָט גענומען דער נאַטור אַמווייניקסטן זעכציק מיליאָן יאָר צו שאַפן דעם וואונ־דער וואָס איז איצט באַקאַנט אַלס די קאָרלסבאַד הייל, אָדער ווי ניקעלסאָן וויל זי אָנרופן און מיט רעכט — "דער פאַלאַך פון פערסעפאָנע".

די וואונדער וואָס־ניקעלסאָן דערציילט פון דער דאָזיקער גוואַלדיק גרויסער הייל איז גאָרניט צו באַשרייבן. ער האָט דאָרט געפונען "צימערן" פון פאַרשיידענע גרויס־סען. אין איין "צימער" אַזאַ איז דער פון דער נאַטור אויסגעאַרבעטער קופּאַל אין אַמאָל־דיקן אַמאָל־דיקן אַמאָל־דיקן